

ÔN TẬP VỀ TIẾNG VIỆT

(Học kì II)

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Nắm được một cách hệ thống những kiến thức về tiếng Việt đã học ở trong sách giáo khoa *Ngữ văn 12 Nâng cao*, tập hai.

– Biết vận dụng những kiến thức trên vào việc rèn luyện các kĩ năng sử dụng tiếng Việt.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

Bài *Ôn tập về Tiếng Việt* được soạn dưới dạng bài tập và câu hỏi thảo luận. Để giải được bài tập, HS phải nắm vững kiến thức tiếng Việt đã học, từ đó biết vận dụng sáng tạo vào từng trường hợp cụ thể.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. GV lên lớp theo trật tự các đề mục bài trong SGK.

2. Gợi ý giải bài tập

Bài tập 1

a) Để giải quyết câu chuyện một cách "hoà bình", bá Kiến phải nói với Chí Phèo bằng giọng thân mật, thậm chí "xuống nước". Mà điều đó tuyệt đối không thể xảy ra trước mắt "bọn dân làng", vốn xưa nay chỉ thấy một bá Kiến đầy quyền uy.

b) Chí Phèo thì xưng hô xác xược *mày, tao*, lại có ý đe dọa (*Nhưng tao mà chết thì có thằng sạt nghiệp, mà còn rữ tù chưa biết chừng.*). Còn bá Kiến, sau hàng loạt thủ thuật "tháo ngòi nổ" : xưng hô nhũn nhặn *anh, tôi* ; giải thích lời lẽ nghiêm trọng của Chí Phèo theo cách ít nguy hiểm nhất (*Lại say rồi phải không ?*) ; nhiều lần mời mọc (*Sao không vào tôi chơi ? Đi vào nhà uống nước, Cứ vào đây uống nước đã*) ; nhận lỗi về phía mình (*Chỉ tại thằng lí Cường nóng tính, không nghĩ trước nghĩ sau*), y cố gán cho hai bên quan hệ họ hàng (*Ai chứ*

anh với nó còn có họ kia đấy). Và đã là họ hàng với nhau thì theo đạo lí của người Việt, chớ đá đáp nhau (*Có cái gì, ta nói chuyện tử tế với nhau. Cần gì mà phải làm thanh động lên như thế, người ngoài biết, mang tiếng cả*). Thế là Chí Phèo bị khuất phục (*Chí Phèo chả biết họ hàng ra làm sao, nhưng cũng thấy lòng người người. Hấn cố làm ra vẻ nặng nề, ngồi lên*). Ở đây, bá Kiến sử dụng quan hệ thân sơ, thay cho quan hệ quyền thế, là do "chiến lược giao tiếp" của y : giải quyết vấn đề sao cho êm đẹp.

Bài tập 2

GV cho HS đọc kĩ văn bản để tìm những dẫn chứng thích hợp và điền vào hai bảng sau đây.

Đặc điểm chung của phong cách ngôn ngữ hành chính		
Tính chính xác, minh bạch	Tính khuôn mẫu	Tính công vụ

Cách sử dụng phương tiện ngôn ngữ trong phong cách ngôn ngữ hành chính			
Về chữ viết	Về từ ngữ	Về kiểu câu	Về bố cục, trình bày

Bài tập 3

Câu (1) là đúng. Các câu còn lại sai vì thiếu hay thừa quan hệ từ. Sau đây là nguyên văn (quan hệ từ thiếu hay thừa được in đậm) :

– Những vết nhăn xô lại với nhau, ép cho nước mắt chảy ra. (1)

(Nam Cao – *Lão Hạc*)

– Dầu mỡ thường xuyên nhỏ **vào** chiếc máy người là một niềm khao khát biết thêm, biết hơn hoàn toàn phi vật chất và những tế bào não bộ sẵn lòng bổ sung cho nhau trong một trường luân vũ thường xuân. (2)

(Bửu Ý – *Dam mê*)

– Nhưng khi Chí Phèo ngật ngưỡng bước ra từ trang sách của Nam Cao thì người ta liền nhận ra rằng, đây mới là hiện thân đầy đủ **đối với** những gì gọi là

khốn khổ, tủi nhục nhất của người dân cùng ở một nước thuộc địa : bị giày đạp, bị cào xé, bị huỷ hoại từ nhân tính đến nhân hình. (3)

(Nguyễn Đăng Mạnh –
Nhớ Nam Cao và những bài học của ông)

– *Gần trưa ông tôi tự đứng dậy đi men ra ngoài ngói vào một cái chõng tre đặt bên mấy thau nước.* (4)

(Đỗ Chu – *Mảnh vườn xưa hoang vắng*)

– *Để người con gái khỏi trở lại bàn, anh lấy chiếc khăn tay còn vo tròn cặp giữa cuốn sách tới trả cho cô gái.* (5)

(Nguyễn Thành Long – *Lặng lẽ Sa Pa*)

Bài tập 4

a) Các câu (2) và (5) là đúng ; câu (2) là của Ma Văn Kháng (*Mùa mưa hạ*), câu (5) là của Thạch Lam (*Hai đứa trẻ*).

b) Những câu còn lại là sai.

– Câu (1) : Thấy giáo, chứ không phải học sinh, bước vào phòng học. Cách chữa đề nghị : *Khi thấy giáo bước vào phòng học, các em học sinh đứng dậy chào.*

– Câu (3) : Không thể **cùng một lúc** dựa trên tuổi tác (*người già – người trẻ*) và đặc điểm của trang phục (*một người mặc áo sơ mi màu đỏ chói*). Lô gích học gọi đây là lỗi phân chia khái niệm dựa trên nhiều cơ sở. Để tìm cách chữa phù hợp, thì phải đọc tiếp, để có thêm thông tin, ví dụ người *mặc áo sơ mi màu đỏ chói* là đàn ông, còn hai người còn lại là nữ, thì có thể chữa như sau : *Bước xuống thuyền là một người đàn ông mặc áo sơ mi màu đỏ chói và hai người phụ nữ, một già, một trẻ.*

– Câu (4) : Nữ vận động viên không phải là nam vận động viên, tất nhiên. Cách chữa đề nghị : *Không thể đòi hỏi thành tích thi đấu của nữ vận động viên phải như nam vận động viên.*